

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії
проф. Безлюдний О.І.

«2» _____ 2017 р.

ПРОГРАМА ДОДАТКОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ПСИХОЛОГІЇ

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 053 «Психологія»
Третій (освітньо-науковий) рівень

Умань – 2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною метою додаткового вступного екзамену із психології (Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність: 053 «Психологія» Третій (освітньо-науковий) рівень) є перевірка знань та вмінь абітурієнтів.

До складання вступного екзамену з психології ставляться такі вимоги:

- мати уявлення про психологічну науку і психологічне пізнання, його специфіку, рівні; про місце психології в системі класифікації наук; знати основні тенденції розвитку сучасної психології;
- знати об'єкт і предмет психологічного пізнання; різні підходи у визначенні предмету психології; структуру психологічної діяльності; періодизацію становлення предмету психології;
- розбиратися в основних теоретико-методологічних проблемах сучасної психологічної науки і способах їх розв'язання; знати основні категорії і принципи, основні типи пояснення;
- орієнтуватися і вміти аналізувати основні вітчизняні та зарубіжні загальнопсихологічні теорії і концепції;
- знати основні закони психології, що розкривають їх взаємозв'язок;
- знати методи психологічного дослідження та вимоги до них; володіти способами обробки дослідного матеріалу;
- розуміти проблему виникнення і розвитку психіки, її значення для психологічної науки; вміти розкрити зв'язок психіки і мозку, нейрофізіологічної основи психічних процесів, властивість станів;
- знати особливості, механізми і закономірності психічних процесів і функцій, їх взаємозв'язок, методи дослідження, фізіологічні механізми;
- розбиратись і вміти аналізувати теорії особистості в психології, її активність; знати напрямки дослідження особистості, її індивідуально-психологічних особливостей;
- мати уявлення про психологію діяльності людини, основні підходи до її аналізу; вміти розкривати зв'язок між діяльністю, свідомістю і особистістю.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ
знань і вмінь абітурієнтів
під час додаткового вступного випробування

Високий рівень	
195,2 – 200,0	абітурієнт ґрунтовно, повно та послідовно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень та з власного соціально-педагогічного досвіду.
190,5- 194,3	абітурієнт ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень та з власного соціально-педагогічного досвіду.
181,0 - 189,5	абітурієнт ґрунтовно і повно викладає навчально-науковий матеріал, володіє методами дослідження, уміє виділити теоретичне і фактичне в матеріалі; виявляє повне розуміння матеріалу, обізнаний з теоретичними підходами і концепціями, логічно і послідовно обґрунтовує свої думки; глибоко розкриває суть питання, застосовує теоретичні знання для аналізу соціально-педагогічних явищ, наводить приклади соціально-педагогічних досліджень.
Достатній рівень	
171,5 – 180,0	абітурієнт виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки, виявляє частково евристичний інтерес.

162,0 - 170,5	абітурієнт виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал, робить власні висновки.
152,5 – 161,1	абітурієнт виявляє достатні знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає деякі помилки, які сам виправляє; у відповіді є поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу і незначні порушення норм літературної мови. Абітурієнт уміє зіставляти та узагальнювати засвоєний матеріал.
Середній рівень	
143,0 – 151,6	абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні. Абітурієнт частково розкриває питання при допомозі викладача.
133,5 – 142,1	абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає помилки в мовленнєвому оформленні.
124,0 – 132,6	абітурієнт виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, але допускає значні помилки у викладі матеріалу, які свідчать про недостатньо глибоке засвоєння теоретичних понять; володіє матеріалом на репродуктивному рівні, демонструє початкові вміння; допускає значні помилки в мовленнєвому оформленні.
Низький рівень	
118,0 – 123,4	абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал; непослідовно і невпевнено відповідає на запитання; допускає порушення норми літературної мови.
112,0 – 117,4	абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми; не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал;

	непослідовно і невпевнено відповідає на запитання допускає грубі порушення норми літературної мови.
106,0 – 111,4	абітурієнт виявляє поверхові знання навчальної програми не вміє виділити теоретичний і фактичний матеріал неправильно відповідає на запитання; допускає груб порушення норми літературної мови.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Психологія як система знань

Загальна характеристика психології як науки. Життєві та наукові психологічні знання. Визначення, предмет та особливості психології. Основні етапи розвитку уявлень про предмет психології. Класифікація психічних явищ.

Структура та задачі сучасної психології. Місце психології в системі наук. Зв'язок психології з іншими науками у класифікації Б.М. Кедрова.

Виникнення психологічних знань. Анімізм як історично перше судження про душу. Перші матеріалістичні та ідеалістичні вчення про душу античних філософів. Психологія у Середні Віки. Розвиток психології з епохи відродження до нашого часу. Головні напрямки в зарубіжній психологічній науці: біхевіоризм та необіхевіоризм, гештальтпсихологія, психоаналіз, когнітивна психологія, гуманістична психологія. Становлення вітчизняної психології.

Методологія та психологічне знання. Принципи розвитку, детермінізму, єдності свідомості та діяльності в працях вітчизняних психологів. Системний і особистісний підходи в психології.

Основні етапи психологічного дослідження. Проблема методу дослідження в психології. Класифікація методів психології, запропонована Б.Г. Ананьєвим.

Методи активного психологічного впливу на особистість.

Природничонаукові основи психіки людини Мозок і психіка. Будова та функції ЦНС. Основні генетично обумовлені психологічні та поведінкові характеристики людини.

Еволюція та розвиток психіки.

Розвиток психіки у філогенезі. Основні еволюційні етапи розвитку психіки та поведінки за О.М. Леонтєвим і К.Е. Фабрі. Передумова та умови виникнення свідомості. Сутність відмінностей психіки людей від психіки тварин. Розвиток вищих психічних функцій людини.

Сутність свідомості, її основні ознаки та структура. Рефлексія та мотиваційно-ціннісний характер свідомості. Самоусвідомлення людини. Проблема несвідомого в психології. Взаємовідносини свідомості та несвідомого. Механізми психологічного захисту.

Змістовний модуль 1.3. Діяльність і поведінка.

Поняття про діяльність. Предметний характер людської діяльності. Функції діяльності. Структура та зміст діяльності. Інтеріоризація та екстеріоризація діяльності. Основні види діяльності: гра, навчання, праця. Їх характеристика. Освоєння діяльності. Етапи та динаміка формування навичок. Їх психологічна сутність. Явище інтерференції та перенесення навичок. Виникнення вмінь. Звички.

Поняття про спілкування. Функції спілкування. Спілкування як обмін інформацією. Вербальна і невербальна комунікація. Спілкування як міжособистісна взаємодія. Спілкування як розуміння людини людиною.

Психологічні механізми соціальної перцепції. Соціальна категоризація та стереотипізація як продукти міжособистісного сприйняття. Ефективність та стилі спілкування. Оволодіння навичками спілкування.

Поняття груп: визначення, види, функції. Структура та міжособистісні стосунки в малих групах. Керівництво та лідерство. Конфлікти групи. Ефективність групової діяльності.

Умови та рівні становлення малої групи. Особистість у групі. Самопочуття особистості в групі.

Змістовний модуль 1.4. Теорії особистості.

Співвідношення між поняттями «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність». Багатозначність підходів до визначення особистості. Три основних історичних періоди у вивченні особистості: філософсько-літературний, клінічний, експериментальний.

Структура особистості в вітчизняній та зарубіжній психології. Самосвідомість особистості. Я-концепція та її компоненти: когнітивний, емоційно-оцінний, поведінковий. Самооцінка та рівень домагань особистості. Захисні механізми особистості. Становлення особистості в онтогенезі. Основні типи сучасних теорій особистості. Природа особистості в психологічних теоріях: теорія соціального научіння (Б. Скіннер, К. Халл); фрейдизм і неофрейдизм (З. Фрейд, К. Юнг, А. Адлер, К. Хорні та інші); „епігенетична” теорія розвитку особистості Е. Еріксона; гуманістичні теорії особистості (К. Роджерс, А. Маслоу); теорія особистісних рис (Г. Олпорт, Р. Кеттелл); когнітивна теорія особистості (Дж. Келлі, П. Жане та інші). Особистість у концепціях вітчизняних психологів (Л.С. Рубінштейн, С.Д. Максименко, А.В. Петровський, К.К. Платонов, Г.С. Костюк та інші).

Змістовний модуль 1.5. Структура особистості.

Поняття про темперамент та його типи. Історія розвитку вчень про темперамент. Гуморальний підхід до темпераменту. Конституціональні теорії темпераменту Е. Кречмера, У. Шелдона. Нейрофізіологічні теорії темпераменту. Властивості нервової системи як основа темпераменту. Тип вищої нервової діяльності та темперамент. Темперамент і особистість. Темперамент та індивідуальний стиль діяльності.

Характер як система найбільш стійких рис особистості, що проявляють себе в різних видах діяльності, спілкуванні та взаємодії людини з оточуючими людьми. Структура характеру. Сутність проблеми типології характерів. Типологія характеру за тілесною конституцією людини Е. Кречмера. Соціальна типологія Е. Фромма. Типологія акцентуації характеру за особливостями спілкування К. Леонгарда. Система акцентуованих характерів у підлітків А.Є. Лічко. Типологія характерів Е. Шострома. Психоаналітична типологія А. Лоуена.

Формування характеру.

Визначення здібностей. Природні та соціальні передумови здібностей. Структура здібностей: загальні і спеціальні здібності. Здібності, обдарованість, талант, геніальність, майстерність. Формування та розвиток здібностей людини.

Змістовний модуль 1.6. Емоції.

Види і роль емоцій у житті людини. Поняття про емоції. Значення емоцій у житті людини. Основні функції емоцій: комунікативна, регулятивна, сигнальна, мотиваційна, оцінна, стимулююча, захисна. Відмінність емоцій від відчуттів і почуттів. Класифікація і види емоцій: емоції у вузькому змісті слова, настрій, афект, пристрасть і стрес. Параметри, по яких оцінюються емоційні процеси і стани: інтенсивність, тривалість, глибина, усвідомленість, походження, умови виникнення і зникнення, дія на організм, динаміка розвитку, спрямованість, спосіб вираження і нейрофізіологічна основа.

Психологічні теорії емоцій. Пристосувальне значення емоцій. Еволюційна теорія Ч. Дарвіна. Психоорганічна концепція сутності і походження емоцій Джемса-Ланге. Теорія емоцій Кеннона-Барда. Активаційна теорія емоцій Ліндслея-Хебба. Когнітивні теорії емоцій. Пояснення емоцій у руслі теорії когнітивного дисонансу Л. Фестингера. Когнітивно-фізіологічна теорія емоцій С. Шехтера. Інформаційна теорія емоцій П. В. Симонова.

Емоції й особистість. Зв'язок емоцій і потреб людини. Індивідуальна своєрідність емоцій і почуттів. Свіість як одне з вищих емоційно-моральних особистісних якостей людини. Прояв почуттів і емоцій у художній творчості. Життєві спостереження Б. Спінози щодо ролі емоцій у регуляції особистих взаємин людей. Любов як емоційне почуття. Розвиток емоційно-особистісної сфери в людини.

Змістовний модуль 1.7. Воля.

Поняття про волю. Воля і її основні ознаки. Значення волі в житті людини, в організації і регуляції його діяльності і спілкування. Первинні вольові якості особистості сила волі, наполегливість, витримка. Вторинні, чи похідні, вольові якості рішучість, сміливість, самовладання, упевненість. Третинні вольові якості: відповідальність, дисциплінованість, обов'язковість, принциповість, діловитість, ініціативність.

Теорії волі. Загальне положення справ в області теоретичних досліджень волі. Вольова регуляція поведінки як його наділення більш високим змістом. Необхідність виникнення вольової дії і його особливості. Участь волі на різних етапах регуляції діяльності, від її ініціації до завершального контролю. Зв'язок вольової регуляції з мотивацією діяльності. Рефлексія і воля. Вольова регуляція поведінки. Природа вольової дії. Воля, свідомість і мова. Структура вольової дії. Наявність перешкод, боротьба мотивів як умови виникнення і здійснення вольового акта. Прийняття і виконання вольового рішення.

Розвиток волі в людини. Основні напрямки розвитку волі. Воля і формування вищих психічних функцій людини. Становлення і зміцнення свідомої, моральної регуляції вчинків як важливий етап у розвитку волі. Значення ігор, зв'язаних з подоланням труднощів, у розвитку волі в дітей.

Система заохочень за досягнення успіхів при успішному виконанні вольового акта. Виховання в дітей вольових якостей особистості.

Змістовний модуль 1.8. Мотивація.

Мотив і мотивація. Поняття мотиву і мотивації. Диспозиційні ситуаційні детермінанти поведінки. Основні проблеми мотиваційного психологічного пояснення людських учинків. Співвідношення диспозицій (мотивів), потреб і цілей. Загальна будівля мотиваційної сфери людини. Основні параметри, по яких оцінюється ступінь розвиненості мотиваційної сфери. Інтереси, задачі, бажання, наміри як мотиваційні диспозиції. Поняття про мотивацію як про свідомий і несвідомий процес.

Психологічні теорії мотивації. Короткі зведення з історії теоретичної розробки проблем мотивації. Перші мотиваційні пояснення поведінки людини і тварин. Виникнення основних напрямків дослідження мотивації наприкінці XIX в. під впливом теорії еволюції Ч.Дарвіна. Теорія інстинктів і біологічних потреб У. Макдауголла. Біхевіористська концепція мотивації (Е.Толмен, К.Халл). Класифікація людських потреб по Г.Меррею й А.Маслоу. Теорії мотивації, що з'явилися на початку XX в. Сучасні напрями в дослідженнях мотивації поведінки людини. Відмінність новітніх концепцій мотивації від попередніх. Загальне положення справ з розробкою проблем мотивації в нашій країні. Когнітивні теорії мотивації. Поняття і теорія когнітивного дисонансу Л.Фестінгера. Концепції Д.Аткінсона і Ю.Роттера. Інструментальна дія і його місце в сучасних теоріях мотивації (В.Вроом). Мотивація і діяльність. Поняття і теорія каузальної атрибуції. Мотивація досягнення успіхів і невдач. Індивідуальні розходження між людьми, орієнтованими на успіх і невдачу. Атрибуція успіхів і невдач різними індивідами. Поводження людей з різною самооцінкою у випадках успіхів і невдач. Мотивація досягнення і тривожність. Особистісна і ситуаційна тривожність. Модель К. Спілбергера, пояснююча вплив тривожності на результати діяльності. Тривожність і екзаменаційні іспити людини. Мотивація безпорадності. Мотивація й особистість. Мотивація, самооцінка і рівень домагань. Потреба в спілкуванні (афіліація). Мотив влади, його прояв. Індивідуальні розходження в мотивації влади. Поводження людей з різними мотивами в експериментальних ситуаціях типу «дилеми в'язня». Мотивація просоціального поведінки. Альтруїзм і емпатія як мотиви. Мотивація агресивності і фрустрація.

Змістовний модуль 1.9. Відчуття і сприйняття.

Поняття про відчуття. Представлення про відчуття. Походження відчуттів. Види відчуттів. Значення відчуттів у житті людини. Фізичні характеристики середовища, що породжують відчуття. Різноманіття відчуттів і відображення безлічі значимих для людини властивостей середовища. Зв'язок різних відчуттів з об'єктивними властивостями середовища. Відчуття світла як відображення електромагнітних хвиль. Якісне кодування цих хвиль у кольорі. Відчуття слуху як відображення коливань тиску повітря. Специфіка нюхових, дотикальних, смакових відчуттів. Кін естетичні відчуття. Субсенсорні відчуття, їхнє значення й експериментальні докази існування.

Вимір і зміна відчуттів. Кількісні характеристики відчуттів. Поняття чутливості, абсолютного і відносного порогів відчуттів. Психометрична крива.

Приклади граничних значень відчуттів різних модальностей. Константа Вебера Закон Вебера-Фехнера. Мінливість абсолютного і відносного порогів відчуттів Адаптація і сенсibilізація органів почуттів.

Сприйняття, його види і властивості. Відмінність сприйняття від відчуттів Явище об'єктивізації в сприйнятті. Основні властивості образу сприйняття: предметність, константність, цілісність, категоричність. Фактори, що визначають інтеграцію відчуттів у цілісні зорові образи: близькість сприйманих елементів друг до друга, їхня подібність, природна продовження і замкнутість.

Особливості сприйняття людиною осмислених площинних зображень. Сприйняття людиною обличчя іншої людини. Ілюзії зорового сприйняття Сприйняття простору, часу і руху. Механізми сприйняття форми предметів і їхньої величини. Сприйняття глибини і далекості, напрямки і швидкості рухів.

Сприйняття часу.

Закони сприйняття. Рух і його роль у різних видах сприйняття. Стійкість образів сприйняття. Значення умовиводів і життєвого досвіду в сприйнятті. Сприйняття і механізми роботи мозку. Сприйняття, навчання і мислення. Послідовність перцептивних актів, включених у процес сприйняття. Розвиток сприйняття в дитей.

Змістовний модуль 1.10. Увага.

Явище і визначення уваги. Особливості уваги як психічного процесу і стану людини. Визначення уваги. Властивості уваги стійкість, зосередженість, переключення, розподіл і обсяг.

Функції і види уваги. Функції уваги активізація, забезпечення вибірковості пізнавальних процесів. Роль уваги в сприйнятті, пам'яті, мисленні, здійсненні різних видів діяльності і спілкування людини. Природне і соціально обумовлена увага, безпосередня й опосередкована увага, мимовільна і довільна увага, почуттєва й інтелектуальна увага.

Психологічні теорії уваги. Зв'язок уваги з афективним станом і волею людини Теорія уваги Т. Рібо. Роль рухів в акті уваги. Увага, об'єктивізація й установка людини. Концепція Д.М.Узнадзе Увага як важлива сторона орієнтовно-дослідницької діяльності Теорія П.Я. Гальперіна. Розвиток уваги. Нижчі і вищі форми уваги Розвиток уваги в школярів Концепція Л.З.Виготського.

Змістовний модуль 1.11. Пам'ять.

Загальне представлення про пам'ять. Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в житті і діяльності людини, у навчанні, вихованні, спілкуванні з людьми. Визначення пам'яті. Процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення, дізнання, забування.

Види пам'яті і їхньої особливості. Підстави для класифікації видів пам'яті. Розподіл пам'яті за часом збереження інформації на миттєву, короткочасну, оперативну, довгострокову, генетичну. Класифікація видів пам'яті по органах почуттів і використанню мнемічних засобів: образна, словесно-логічна, рухова, емоційна, довільна і мимовільна, механічна і логічна, безпосередня й опосередкована. Особливості короткочасної пам'яті, її обсяг, механізми, зв'язок зі свідомістю. Явище заміщення – заміни

інформації в переповненій по обсязі короткочасної пам'яті. Труднощі механічного запам'ятовування імен, прізвищ і явище заміщення. Акустичне перекодування інформації в короткочасній пам'яті. Зв'язок короткочасної пам'яті з довгостроковою, їхня відносна незалежність. Підсвідомий характер довгострокової пам'яті людини. Зв'язок довгострокової пам'яті з мовою і мисленням, зокрема з внутрішньою мовою. Значеннева організація матеріалу в довгостроковій пам'яті.

Індивідуальні розходження пам'яті в людей. Індивідуальні особливості пам'яті, їх якісні і кількісні характеристики. Розходження в обсязі короткочасної пам'яті. Зорова і ейдетична пам'ять (приклад з роботи О.Р.Лурия). Зв'язок ейдетичної пам'яті з уявою, її значення для художньо-творчої діяльності. Слухова пам'ять і сфера її професійного використання. Логічна пам'ять. Порушення пам'яті при різних захворюваннях. Зв'язок цих порушень із загальними змінами особистості хворого. Ефект Зейгарнік і його психологічне пояснення.

Теорії і закони пам'яті. Основні науки, що займаються пам'яттю. Теорії пам'яті в психології. Асоціативна теорія пам'яті. Поняття асоціації і її основні види: за змістом, суміжності, подібності і контрасту. Геншальттеорія пам'яті. Значеннева концепція пам'яті. Психоаналітична теорія пам'яті. Механізми забування по З.Фрейдіві. Діяльнісна теорія пам'яті: концепція Виготського-Леонтьєва. Інформаційно-кібернетична теорія пам'яті. Основні факти з області психологічних досліджень пам'яті людини. Закони пам'яті. Явище ремінісценції. Формування і розвиток пам'яті. Основні зміни, що у процесі розвитку відбуваються з пам'яттю людини. Дві лінії розвитку: філогенетична й онтогенетична. Концепція розвитку пам'яті П.П.Блонського. Теорія культурно-історичного розвитку пам'яті Л.С.Виготського. Розвиток безпосереднього й опосередкованого запам'ятовування в дітей по А.Н.Леонтьєву. Роль мови в керуванні розвитком мнемічних процесів. Структурна організація матеріалу, що запам'ятовується. Підбор і використання ефективних стимулів-засобів для запам'ятовування і пригадування. Інші прийоми поліпшення пам'яті. Уява і пам'ять. Уявні асоціації і запам'ятовування. Негативна роль інтерференції при відтворенні матеріалу.

Змістовний модуль 1.12. Уява.

Визначення і види уяви. Поняття про уяву, його основні відмінності від образів пам'яті і сприйняття. Види уяви активне, пасивне, продуктивне, репродуктивне – їхньої особливості. Сновидіння, галюцинації і мрії як види уяви.

Функції уяви, його розвиток. Роль уяви в житті людини. Основні функції уяви: активізація наочно-образного мислення, керування емоційно-потребностними станами, довільна регуляція пізнавальних процесів, створення і реалізація внутрішнього плану дій, програмування поведінки, керування фізіологічними станами. Використання уяви в аутотренінгу і психотерапії.

Уява і творчість. Зв'язок процесу творчості з уявою. Два види творчої фантазії: конкретний (образний) і абстрактний (логічний), їхній зв'язок з домінуванням у людини правої і лівої півкуль мозку. Творча уява як

відображення особистості людини, її психологічного стану. Використання даного факту при конструюванні проектних методик вивчення особистості типу ТАТ і тесту Роршаха.

Уява й органічні процеси. Взаємозв'язок і взаємодія уяви як ідеального з органічними процесами як матеріальними. Психогенні почуття (почуття страху). Пристосувальний характер фізіологічних реакцій, викликаних емоційно насиченою уявою помірної сили. Идеомоторний акт. Прояв думок і почуттів людини в його міміці, жестах, пантоміміці, їхнє використання в невербальному спілкуванні. Сон і сновидіння. Психіка і біогенні ритми організму.

Змістовний модуль 1.13. Мислення.

Природа і види мислення. Поняття про мислення Відмінність мислення від сприйняття й інших психічних процесів Мислення як узагальнення й опосередковане відображення дійсності в її істотних властивостях і відносинах. Зв'язок мислення з рішенням задач, його націленість на відкриття нового знання. Мислення як процес активного, творчого пізнання і перетворення дійсності.

Теоретичне і практичне мислення, їхні підвиди понятійне, образне, наочно-образне, наочно-діюче. Особливості і сфера застосування кожного підвиду мислення Однакова цінність і сполучення різних видів мислення в практичній діяльності людини Логічні операції мислення порівняння, аналіз, синтез, абстракція, узагальнення, конкретизація. Основні процеси мислення судження, умовивід. Визначення понять. Індукція і дедукція. Мислення й емоції.

Аутистичне мислення. Класифікація людей по типах мислення. Особливості творчого мислення. Відносність поділу видів мислення на образне і понятійне (конкретне й абстрактне). Приклад з перетинами конуса. Поняття творчого мислення, його особливості й умови продуктивності. Фактори, що сприяють і перешкоджають творчому мисленню людини Поняття інтелекту.

Тривимірний модель інтелекту по Дж. Гілфорду. Тести інтелекту. Коефіцієнт інтелекту. Стійкість і мінливість показників інтелектуального розвитку, неоднозначність їхнього зв'язку з професійними успіхами людини. Теорії мислення в психології. Типи теорій мислення. Асоціативна теорія мислення. Представлення про мислення в біхевіоризмі і гештальтпсихології. Логічна теорія мислення, що включає операції аналізу, узагальнення, порівняння і класифікації (С.Л.Рубінштейн). Мислення як рефлексія, споглядання і рішення задач. Діяльнісна теорія мислення (О.М. Леонтьєв, П.Я.Гальперін, В.В.Давидов, О.К.Тихомиров). Інформаційно-кібернетична теорія мислення. Розвиток мислення. Різні підходи до розвитку мислення. Концепція дитячого інтелекту й етапів його становлення по Ж.Піаже. Стадії сенсомоторного інтелекту, доопераційного мислення, конкретних і формальних операцій. Теорія планомірного формування розумових дій П.Я.Гальперіна.

Дослідження процесу формування понять. Концепція Л.С.Виготського і методика вивчення цього процесу (методика Виготського-Сахарова). Інформаційна теорія когнітивного розвитку. Групові форми роботи, що

стимулюють розвиток мислення. Техніка «брейнсторминга».

Змістовний модуль 1.14. Мова.

Мова і її функції. Значення мови в житті людини, у його психології і поведженні. Мова як засіб спілкування (комунікації) і узагальнення (мислення). Види мови, їхнє призначення. Відмінність мови від мови. Значення і зміст. Слово як поняття. Скорочення і розгорнута мова, їхні психологічні особливості. Теорії засвоєння мови і розвитку мови. Теорія навчання в мовному розвитку. Нативистська і когнітивна теорії. Освоєння мови як розвиток значень і змістів.

Психолінгвістична модель породження і функціонування мови. Мова як засіб спілкування. Інформаційний обмін – первісна функція мови.

Комунікації в людини і мавп. Експресивно-виразна і контекстна функції мови тварин. Відмінність людської мови від засобів спілкування в мавп. Значення одиниць людської мови, її понятійний лад. Проблема уродженості і придбаності людської мовної здатності. Досвід навчання тварин людської мови. Мова як інструмент мислення. Зв'язок думки зі словом. Участь голосового апарату людини в рішенні інтелектуальних задач. Експериментальні докази існування внутрішньої мови і її участі в процесах мислення. Співвідношення мислення і мови. Значення слова як одиниці мислення і мови. Особливості початкового періоду розвитку мислення і мови в дитини.

Представлення про внутрішню мову, її структура і значення. Езопова мова дитини як проміжна форма між внутрішньою і зовнішньою мовою. Дискусія Л.С.Виготського і Ж.Піаже про сутність і долю езопової мови. Становлення і функціонування дитячої мови, розвиток її граматичних структур і комунікативних функцій. Механізми засвоєння мови дитиною.

ВІКОВА ПСИХОЛОГІЯ

2. Змістовне наповнення модулю

Змістовий модуль 2.1. Предмет, завдання і методи вікової психології. Вікова психологія – галузь психологічної науки, що вивчає закономірності розвитку психіки людини в умовах навчання і виховання, у процесі індивідуального життя, розкриває особливості вікових періодів психічного розвитку особистості. Основні розділи вікової психології та критерії їх виділення.

Зв'язок вікової психології із загальною і педагогічною психологією; віковою фізіологією, педагогікою і методикою. Теоретичні і практичні завдання сучасної вікової психології.

Стратегії і методи вікової психології. Лонгитюдні та поперечні зрізи. Спостереження та його види. Щоденникові спостереження. Особливості застосування експериментальних методів. Природний і лабораторний експерименти у віковій психології. Формувальний експеримент. Близнюковий метод та його значення в експериментальному дослідженні розвитку психіки. Генетико-моделюючі експерименти. Діагностичні методи у віковій психології. Тести і умови їх застосування. Способи оцінювання вірогідності і надійності експериментальних даних у дослідженні психічного розвитку. Вікова психологія і суспільна практика; основні

сфери застосування: навчання і виховання, наукова організація праці і дозвілля людини.

Змістовий модуль 2.2. Історичний нарис становлення вікової психології. Виникнення дитячої психології в середині XIX ст. Спостереження за життям дитини Ч. Дарвіна. К. Д. Ушинський та його внесок у психологію дитини. Підхід І. М. Сеченова до проблем розвитку дитини. Проникнення експериментальних досліджень у дитячу психологію. Перші узагальнення проблематики дитячої психології; праці К. Д. Ушинського, М. Меймана, В. Штерна, К. Бюллера та ін. Виникнення педології та критичний аналіз її концепцій. Біогенетичний і соціогенетичний напрям в становленні дитячої психології. Механістичні уявлення про розвиток психіки, теорія двох факторів та їх конвергенція. Внесок А. Валлона, Ж. Піаже в розробку проблем психічного розвитку.

Питання вікової психології і проблема розвитку вищих психічних функцій у працях Л. С. Виготського, П. П. Блонського, С. Л. Рубінштейна і О. М. Леонтьєва. Г. С. Костюка і розвиток вікової психології в Україні. Становлення вікової психології в СРСР (Б. Г. Ананьєв, М. Я. Басов, П. І. Блонський, Л. І. Божович, Л. С. Виготський, П. Я. Гальперін, О. В. Запоржець, Г. С. Костюк, О. М. Леонтьєв, М. І. Лісіна, А. О. Люблінська, Н. О. Менчинська, С. Я. Рубінштейн, Д. Б. Ельконін). Сучасний стан української вікової психології.

Змістовий модуль 2.3. Проблема вікової періодизації онтогенезу особистості.

Поняття періодизації онтогенезу. Онтогенез та його фази. Особливості процесу психічного розвитку в онтогенезі (системність, циклічність, виникнення новоутворень, нерівномірність, періодичність). Проблема переходу від одного вікового періоду до іншого. Онтогенез і поняття про життєвий шлях людини. Вік і вікова періодизація розвитку особистості в онтогенезі. Л. С. Виготський про класифікацію підходів до періодизації дитячого розвитку: схеми періодизації, спрямовані назовні; вузькоспрямовані схеми; пошук психологічних критеріїв періодизації. Періодизації дитячого розвитку в схемі Л. С. Виготського. Поняття про стабільні і перехідні періоди. Кризи розвитку та їх розуміння. Проблема періодизації розвитку особистості у дитячому віці в працях О. М. Леонтьєва, Л. І. Божович, Д. Б. Ельконіна, І. С. Кона та ін. Періодизація розвитку особистості в онтогенезі в цілому. Проблема критеріїв періодизації розвитку зрілої особистості. Епігенетична концепція періодизації розвитку особистості Е. Г. Еріксона. Періодизація онтогенезу загалом у працях Б. Г. Ананьєва, А. В. Петровського та ін. Значення проблеми періодизації розвитку особистості в онтогенезі.

Змістовий модуль 2.4. Психічний розвиток в процесі онтогенезу.

Поняття про психічний розвиток. Кількісні і якісні зміни в становленні людини як організму, як суспільної істоти і як особистості. Принцип психічного розвитку в діяльності. Поняття про "провідну діяльність" і механізми її зміни. Поняття "соціальна ситуація розвитку". Рушійні сили і умови психічного розвитку. Єдність природного і суспільного в онтогенезі

людини. Роль спадковості в індивідуальному розвитку людини. Природні задатки і психічні властивості. Суспільні умови психічного розвитку. Зв'язок зовнішніх і внутрішніх умов психічного розвитку. Процеси інтеріоризації та екстеріоризації в процесі психічного розвитку особистості. Теорії психічного розвитку. Біологізаторські та соціологізаторські концепції онтогенезу людської психіки. Розуміння процесу становлення людської особистості як саморуку. Внутрішні суперечності – рушійні сили психічного розвитку: розбіжність між новими потребами, цілями, прагненнями особистості та рівнем оволодіння засобами для їх задоволення; розходження між збільшеними фізичними і духовними потребами і наявними формами взаємин і видами діяльності; розбіжності між наявними пізнавальними цілями, завданнями і способами дій; суперечності між досягненим рівнем розвитку індивіда і способом його життя; розбіжність між очікуваним, бажаним, майбутнім і теперішнім, між тим, до чого прагне особистість і тим, що в неї є; суперечності в розвитку нових потреб і мотивів діяльності, емоцій, становленні довільної регуляції поведінки, розвитку пізнавальних процесів та розумової діяльності тощо. Навчання, виховання і рушійні сили розвитку особистості. Кризові явища в психічному розвитку; фактори, що їх зумовлюють. Ж. Піаже про рушійні сили психічного розвитку. Теорії психічного розвитку і

навчання (Дж. Брунер, А. Валлон, К. Коффка, Е. Торндайк).

Відставання і затримка в психічному розвитку. Розвиток психіки в умовах сенсорних дефектів. Відставання як результат педагогічної занедбаності. Затримка в психічному розвитку як результат розумової відсталості. Проблема акселерації (прискорення) психічного розвитку.

Змістовий модуль 2.5. Психічний розвиток немовля (від 0 до 1 року)

Пренатальний розвиток. Критичний період новонародженості.

Характеристика змін способу життя при переході до постнатального дитинства. Значення безпомічності дитини. Принципова відмінність розвитку немовля людини в перші тижні життя від розвитку маля тварини. Критерії переходу від новонародженості до немовлячого періоду (фізіологічні і психологічні). Новоутворення немовлячого періоду. Соціальна ситуація розвитку. Комплекс поживлення та його значення. Спілкування з дорослими та його значення в психічному розвитку немовля. Розвиток форм спілкування. Розвиток рухів: хватання, маніпулятивні дії, ходіння. Розвиток сенсорної сфери.

Розвиток пізнавальних процесів. Розвиток довільних рухів. Поява предметних дій. Початкові етапи розвитку мовлення. Криза першого року.

Необхідність виховання з перших днів життя та його психологічні особливості. Розвиток мислення.

Змістовий модуль 2.6. Психічний розвиток у ранньому дитинстві (від 1 до 3 років)

Психологічна передумова переходу до раннього дитинства. Розвиток активності дитини, ускладнення її діяльності і стосунків з оточуючими людьми. Предметна діяльність і її значення для психічного розвитку в ранньому дитинстві. Критика теорій «шимпанзе подібності» і «робінзонади»

в психічному розвитку у ранньому дитинстві. Розвиток мови. Розвиток сенсорних і перцептивних процесів і дій. Розвиток пам'яті і мислення. Аналіз теорій Ж. Піаже, О.В. Запорожця, М.І. Лісіної, Д.Б. Ельконіна про психологічну структуру сенсомоторного інтелекту і перехід до його символічних форм.

Основні види гри та їх роль у психічному розвитку в ранньому дитинстві. Передумови появи сюжетно-рольової гри. Виникнення прагнення до самостійності. Поняття про кризу 3-х років. Психологічні передумови переходу в дошкільний вік.

Змістовий модуль 2.7. Психічний розвиток у дошкільному віці (від 3 до 6 років) Соціальна ситуація розвитку' в дошкільному дитинстві. Критика теорії первісності, асоціальності та егоцентричності дитини. Рольова гра як провідна діяльність дитини-дошкільняти, її психологічна сутність. Критика біологізаторських теорій гри. Гіпотеза про теоретичне походження гри. Розвиток гри в дошкільному віці та її роль у психічному розвитку дитини-дошкільника.

Значення гри для розвитку особистості. Елементи навчання і праці, їх місце і роль у психічному розвитку дитини. Продуктивні форми діяльності: конструювання, образотворча та інші види діяльності та їх роль у розвитку психіки.

Розвиток моторики. Сенсорний і перцептивний розвиток дошкільника. Розвиток процесів пам'яті (довільного запам'ятовування, відтворення). Розвиток мови і мовлення. Мислення й уява дошкільника. Розвиток особистості.

Формування емоційно-вольової сфери. Розвиток мотиваційно-потребової сфери, домінуючі мотиви діяльності і поведінки. Психологія здібностей та розвиток загальних і спеціальних здібностей дитини-дошкільника. Формування характеру в дошкільному віці.

Психологія дітей 6-річного віку. Формування передумов готовності до навчання в школі і методи її діагностики. Методи навчання 6-річок. Криза 7 років.

Дослідження українських психологів психічного розвитку у дітей дошкільного віку (О. В. Запорожець, М. В. Вовчик-Блакитна, О. І. Кульчицький, К. Е. Хоменко, В. К. Котирло, О. В. Проскура, С. Е. Кулачковська та ін.).

Змістовий модуль 2.8. Психологічний розвиток в молодшому шкільному віці (6-10 років) Вступ до школи як новий етап у житті дитини. Анатомо-фізіологічні особливості дитини молодшого шкільного віку. Психологічна перебудова, пов'язана із вступом дитини до школи. Значення навчання в психічному розвитку молодшого школяра. Формування ставлення до школи, учителів і навчальних обов'язків. Засвоєння правил поведінки. Розвиток взаємин з однолітками. Зміна характеру ігрових стосунків. Формування особистості молодшого школяра. Зміна у вольовій регуляції поведінки і діяльності. Розвиток емоційної сфери. Формування характеру і соціальної поведінки. Роль спілкування, гри, стосунків у розвитку особистості молодшого школяра. Експериментальні дані про розвиток сенсорних і перцептивних процесів, уваги, пам'яті, мислення, уяви, мови і

мовлення, здібностей. Проблема вікових особливостей і вікових можливостей у засвоєнні знання в молодшому шкільному віці.

Навчання, виховання і розвиток особистості в молодшому шкільному віці у концепціях початкового навчання Л. С. Виготського, П. Я. Гальперіна, В. В. Давидова, Д. В. Занкова, Г. С. Костюка, А. А. Люблінської, М. А. Менчинської, А. О. Смирнова, Д. Б. Ельконіна. Передумови переходу в підлітковий вік; самосвідомість і Я-концепція, самооцінка, рефлексія, моральні засади поведінки та інші новоутворення. Дослідження психічного розвитку дітей молодшого шкільного віку українськими психологами (Г. С. Костюк, П. Р. Чамата, Т. В. Косма, Д. К. Баєвецька, П. І. Зінченко, О. М. Концева, Ю. З. Гільбух та ін.).

Змістовий модуль 2.9. Психологічний розвиток у підлітковий період (10-11 – 14 років)

Анатомо-фізіологічна перебудова організму впродовж підліткового етапу і психічний розвиток. Акселерація та її причини. Аналіз теорій підліткового віку (В. Штерн, Ш. Бюлер, Л.С. Виготський та ін.). Соціальна ситуація розвитку в підлітковий період. Перебудова навчальної діяльності та її психологічні наслідки. Усвідомлення власної позиції в суспільстві і своїх можливостей як основне психологічне новоутворення підліткового віку. Виникнення і форми прояву почуття дорослості та їх джерела. Кризи підліткового періоду. Формування особистості в підлітковому віці. Розвиток самосвідомості. Самооцінка і рівень домагань. Емоційно-вольовий розвиток. Прагнення до самовиховання. Формування систем потреб, інтересів і мотивів, їх зміст і структура. Особливості соціальної поведінки підлітків. Виникнення нового типу спілкування і міжособистісних стосунків. Тенденції до перебудови взаємин з дорослими і однолітками. Морально-етичні погляди підлітків. Особливості характеру підлітків і психологічні причини інфантильності в підлітковому віці.

Розвиток пізнавальних процесів у підлітковому віці. Перцептивні процеси і розвиток спостережливості. Розвиток уваги і пам'яті, логічного мислення, мови і мовлення.

Розвиток пізнавальних інтересів. Перші ознаки професійної спрямованості.

Психологічні особливості навчання підлітків. Зростання самостійності в навчанні – перехід до елементів самоосвіти.

Трудова діяльність та її значення для формування особистості підлітка.

Психологічні особливості організації суспільно-корисної діяльності в підлітковий період. Розвиток здібностей і творчої активності підлітків.

Психологічні передумови переходу в новий період розвитку – старший шкільний вік. Дослідження українських психологів з психології підлітка та старшого шкільного віку (Д. Ф. Ніколенко, Л. М. Проколієнко, Т. В. Рубцов, М. Й. Боришевський, Е. Ш. Сапожникова, О. І. Жаворонко, І. О. Синиця, І. М. Націмов, М. В. Вовчик-Блакитна та ін.)

Змістовий модуль 2.10. Психологічний розвиток у старшому шкільному віці (рання юність 14-15 – 17 років)

Фактори психічного розвитку в ранньоюнацькому віці: соціальна ситуація в розвитку особистості; фізичний розвиток; явище акселерації; спілкування з дорослими і ровесниками; статева поведінка.

Розвиток пізнавальних процесів і здібностей у старшому шкільному віці. Навчальна діяльність і виникнення на її основі передумов професійної діяльності. Розвиток професійного мислення і професійних здібностей у період навчання в старших класах.

Особливості самосвідомості особистості в ранньоюнацькому віці, виникнення потреби в самовизначенні. Система психологічних показників особистісної зрілості та умови її досягнення в період навчання у старших класах. Мотиви учіння. Спрямованість у майбутнє, проблема сенсу життя. Ціннісні орієнтації і морально-етичні установки та ідеали в ранньоюнацькому віці. Моральна свідомість і світогляд як основні новоутворення. Почуття обов'язку і соціальної відповідальності в ранньоюнацькому віці. Розвиток емоційно-вольової сфери і характеру. Психологічні проблеми і умови розвитку творчої особистості в ранній юності. Навчання і професійне самовизначення старшокласників. Психологічні проблеми трудової діяльності в період ранньої юності. Суспільно-корисна діяльність та її роль у становленні особистості старшокласника. Формування життєвих цілей як фактор розвитку особистості старшокласників. Я-концепція особистості в ранньоюнацькому віці та самовиховання старшокласників.

Змістовий модуль 2.11. Старший юнацький вік (18 – 25 років)

Психологічна характеристика старшого юнацького віку. Студентський вік.

Психологічні проблеми професійного самовизначення в старшому юнацькому віці. Професійний вибір і набуття спеціальності. Професійні інтереси і запити. Навчальна діяльність і навчання в старшому юнацькому віці. Психологія навчальної діяльності студентів. Самоосвіта у старшому юнацькому віці. Особливості розвитку пізнавальних процесів та їх зумовленість професійною діяльністю. Проблема формування професійних мотивів, інтересів, професійних здібностей і якостей особистості в старшому юнацькому віці. Емоційне життя і соціальна поведінка в старшому юнацькому віці. Соціальна відповідальність як критерій моральної зрілості особистості в старшому юнацькому віці. Сімейні орієнтації юнаків і дівчат.

Змістовий модуль 2.12. Психологія зрілого віку (акмеопсихологія).

Проблема періодизації періодів зрілості. Огляд класифікації періодів зрілості (Б. Г. Ананьєв, Е. Еріксон). Історичний характер періодизації зрілого віку. Біологічна і соціальна роль періоду зрілості. Різноманітність діяльностей і всіх форм соціальної активності. Досягнення найбільшої продуктивності праці.

Аналіз теорії зрілості як плато в психічному розвитку особистості. Пізнавальна діяльність зрілої людини та її можливості. Розвиток функціональних відношень між окремими психічними процесами, їх структура та її залежність від характеру професійної діяльності та удосконалення в ній. Місце людини в суспільстві, ступінь її активності у суспільному процесі як визначальні моменти розвитку особистості зрілої людини. Свідомість і самосвідомість в період зрілості. Особливості потребово-мотиваційної сфери дорослої людини, інтереси і запити.

Специфіка емоційного життя. Соціальні контакти в період зрілості. Сім'я і сімейні стосунки в житті зрілої людини. Асоціальні явища в житті дорослої людини та їх вплив на особистість. Психологічні проблеми в зв'язку з віковими змінами в період зрілості.

Змістовий модуль 2.13. Психологія старіння і старості (геронтопсихологія) Періодизація старіння і старості. Теорії старіння. Історичний характер тривалості життя і строків настання старості. Припинення активної виробничої діяльності як основна ознака соціального старіння.

Психологічні зміни в особистості старої людини: зміни в просторовій орієнтації, рухах, логічних міркуваннях, потребах, мотивації, емоційно-ольовій сфері. Профілактика старіння.

Проблема трудової і громадської діяльності в період старості. Ставлення старої людини до старості як психологічна проблема. Проблема навчання і профорієнтації в період старіння. Проблеми геронтології і місце в них питань руйнування (розпаду) психічної діяльності особистості. Питання довголіття і творчої життєдіяльності (І. П. Павлов, І. І. Мечников, О. О. Богомолець та ін.). Проблема ставлення до старих людей, соціальна допомога їм.

Голова предметної екзаменаційної комісії: професор кафедри психології, доктор психологічних наук, професор Сафін О.Д.

ПИТАННЯ
для вступного іспиту
зі спеціальності 053 Психологія

1. Об'єкт та предмет психології. Еволюція засобів розуміння предмету психології у історії психології.
2. Місце психології в системі наук. Зв'язки психології с іншими науковими дисциплінами.
3. Сучасні проблеми та завдання психології.
4. Принципи психології. Основні категорії і поняття психології.
5. Методи пізнання в психології. Класифікація методів психології за Б.Г. Ананьєвим.
6. Загальна характеристика психологічних теорій ХХ-ХХІ сторіччя.
7. Напрямки розвитку вітчизняної психології (у радянській період та період незалежності України).
8. Етапи розвитку психіки у процесі еволюції.
9. Свідомість особистості. Роль свідомості і самосвідомості особистості в регуляції поведінки та діяльності.
10. Поняття діяльності. Види діяльності.
11. Мотиви діяльності. Функції мотивів. Мотив та мотивація.
12. Поняття спілкування; функції спілкування. Основні теоретичні підходи до дослідження спілкування у західній психології.
13. Поняття про групи. Етапи розвитку груп. Взаємодія індивіда та малої групи. Види груп. Рівні розвитку груп.
14. Поняття "організм", "індивід", "індивідуальність", "особистість". Системний підхід до вивчення особистості.
15. Особливості і фактори розвитку особистості. Структура особистості. Спрямованість особистості. Теорії особистості.
16. Формування "Я"-концепції особистості. Самооцінка особистості. Рівень домагань.
17. Функції, властивості та види уваги. Методи вивчення уваги. Теорії уваги.
18. Поняття про відчуття; види та властивості відчуттів.
19. Поняття про сприймання. Види сприймання.
20. Властивості пам'яті. Процеси та види пам'яті Пам'ять і навчання.
21. Поняття про уяву. Теорії уяви. Види уяви та їх роль в побудові діяльності.
22. Мова, види мовлення. Внутрішнє мовлення, його дослідження Ж. Піаже, Л.С. Виготським.
23. Поняття про мислення. Логічні форми мислення. Види мислення та їх характеристика. Операції мислення.
24. Поняття та види інтелекту. Теорії інтелекту. Тестування інтелекту. Соціальний інтелект. Емоційний інтелект.
25. Емоції та почуття. Види почуттів людини, та їх характеристика. Теорії емоцій.
26. Категорія психічного стану у психології. Психологічне вигорання. Стрес. Копінг-поведінка.
27. Воля її функції. Структура вольового процесу. Концепції волі. Вольові

якості особистості.

28. Поняття темпераменту. Теорії та типи темпераменту. Структура темпераменту.

29. Характер, його властивості та особливості. Методи вивчення характеру. Акцентуації характеру.

30. Поняття про задатки та здібності. Види здібностей. Рівні розвитку здібностей.

31. Предмет і завдання вікової психології на сучасному етапі соціального розвитку.

32. Методи вікової психології, їх характеристика.

33. Історичний нарис розвитку вітчизняної вікової психології. Внесок Л.С. Виготського, П.П. Блонського, С.Л. Рубінштейна, Г.С. Костюка, О.В. Запорожця, Д.Б. Ельконіна, П.Я. Гальперіна у розвиток вікової і педагогічної психології.

34. Питання вікової психології у працях зарубіжних психологів.

35. Діалектика взаємозв'язку навчання, виховання і розвитку. Поняття зони "найближчого розвитку". Проблема розширення вікових можливостей засвоєння знань.

36. Вікова періодизація психічного розвитку людини.

37. Закономірності психічного розвитку дитини в немовлячому віці.

38. Загальна психологічна характеристика дітей раннього віку. Роль предметної діяльності і спілкування з дорослими у психологічному розвитку дитини раннього віку.

39. Роль гри у психічному розвитку дошкільника. Характеристика пізнавальних процесів дошкільників.

40. Психологічна готовність старшого дошкільника до навчання в школі.

41. Основні закономірності психічного розвитку молодшого школяра. Розвиток особистості у молодшому шкільному віці.

42. Загальна психологічна характеристика підлітка. Психологічні новоутворення у підлітковому віці.

43. Психологічна характеристика особистості підлітка. Спілкування підлітка з товаришами.

44. Соціально-психологічні умови формування особистості в юнацькому віці. Вплив спілкування та стосунків з ровесниками на розвиток особистості старшокласника.

45. Навчально-професійна діяльність – провідний вид діяльності в юнацькому віці. Навчальна діяльність і розумовий розвиток старшокласників.

46. Психологічна характеристика процесу навчання. Навчальна діяльність, її структура.

47. Помилки сімейного виховання та виникнення відхилень у поведінці підлітків.

48. Психологічні основи індивідуального підходу.

49. Причини асоціальної поведінки важковиховуваних підлітків.

50. Диференціація психологічної науки. Галузі сучасної психології.

51. Способи побудови образу уяви. Процес та механізми творчості. Способи побудови образу уяви. Процес та механізми творчості.

52. Механізми сприймання простору, часу, руху. Властивості сприймання, ілюзії сприймання.
53. Закономірності та якості відчуттів. Поняття про психофізику.
54. Психологічна структура діяльності. Навички та вміння; види навичок.

Голова предметної екзаменаційної комісії: професор кафедри психології,
доктор психологічних наук, професор Сафін О.Д.